

Hanus Samró
*Lesandi og
øgtingslimur fyri fólkaflokkinn*

Tá risin svevur á pengunum!

Hetta er fjórða greinin av seks pørtum. Fari við hesum at viðgera evnið fráflyting, sum hevur fyllt eina rúgvu í miðlunum

Greinarøðin tekur ikki bara støði í politiska gerandisdegunum, men verður harumframt grundað á gerandisdagin, sum undirritaði hevur á Setrinum. Samantvinningin av praktiskum og politiskum áhugamálum er ikki so einføld, men skal undirritaði eftir besta førimuni halda tingini atskild.

Fjórða greinin snýr seg um lestrarumhvørvið.

Íløgur í lestrarumhvørvinum

Tað hevur fyrr verið víst á, at lestrarumstøðurnar í Føroyum ikki eru so góðar. Vit hava ongar luta- ella lestraríbúðir, sum lesandi kunnu leiga fyri sømiligar pengar. Tað tykist tíverri, sum útboðið í Føroyum er darvað av soppum og vánaligum viðurskiftum, so lesandi hava ikki stóra úrvalið, tá leitað verður eftir íbúðum. Sostatt tykist loysnin ofta, at lesandi leiga frá ommum og abbum, frá nærmastu familju, ella halda fram við at búgva hjá foreldrunum. Tað er ikki beinleiðis eggjandi, tá ið vinfólkini og javnaldrarnir, ið lesa uttanlands, búgva í íbúðum og kollegium, men hetta er avbjóðingin hjá Føroyum og Fróðskaparsetrinum. Vit kappast á jøvnum fœti móti lestrarumhvørvunum uttanlands, og tað er ein avbjóðing, ið skal takast í fullum álvara.

Løgtingið hevur tó ikki játtað pengar til lestraríbúðir.

Á ein hátt er tað átaluver, men av tí at meginparturin av íløgnum verða nýttar uppá Marknagilsdepilin, hevur samgongan raðfest skúlan fram um lestraríbúðir.

Alment

Tá tað kemur til lestraríbúðir, er tað ikki altíð neyðugt, at pengar verða settir av á figgj-arlógini, tí aðrastaðni eru tað

grunnar, bankar, pensjóns- og fakfeløg, ið gera stórar íløgur í íbúðarmarknaðinum.

Um vit taka politisku handfaringina fyrst, hevur Húsálánsgrunnurin fingið víðkaðar heimildir, so at hann:

“sjálvur ella saman við øðrum byggja, eiga og reka leiguíbúðir. Í hesum førum setir Húsálánsgrunnurin sjálvur pengar í verkætlanina. Við tí seinnu kunngerðini kann Húsálánsgrunnurin veita lán til íbúðarstovnar og íbúðarfeløg, sum byggja ella á annan hátt útvega íbúðarhús.”

Húsálánsgrunnurin kann sostatt byggja lestraríbúðir, um hann lýkur omanfyri nevndu treytir. Við einari eginogn uppá 603 milliónir krónur (ársroknskapur fyri 2010), hava teir eisini neyðuga kapitalin til at gera íløgur í lestraríbúðum.

Privat

Í privatu vinnuni finnst tað somuleiðis figgjarliga sterk feløg, ið kunnu gera íløgur í lestraríbúðum. Føroysku fak- og pensjónsfeløgini kunnu gera íløgur í lestraríbúðum, um tey halda, at tað er neyðugt. Tað er púra vanligt aðrastaðni, men tað tykist, sum tað ikki letur seg gera í Føroyum. Tey skulu sjálvandi gera skilagóðar íløgur, sum tey síðani skulu standa til svars fyri, men tey hava eisini figgjarligu styrkina til at gera stórar íløgur. Tað prógvaðu fakfeløgini millum annað í summar, tá tey bjóðaðu 35 mió. kr. uppá Tryggingarfelagið Lív.

Um síðani verður hugt eftir årsfrágreiðingini hjá Lív fyri 2010, stendur svart uppá hvítt, at Lív stovnaði partafelagið Lutaíbúðarvirkið:

“til endamáls at gera íløgur í lutaíbúðir og aðrar íbúðir.”

Tíggju milliónir krónur vóru settar av til partafelagið, “men enn er felagið ikki byrjað sítt virksemi.”

Hvørjar orsøkirnar eru, skal undirritaði ikki gera

seg klókan uppá, men tað er ikki óhugsandi, at altjóða figgjarkreppan hevur ein leiklut. Um so er, setur tað kjakið um lestraríbúðir í perspektiv, tí figgjarliga sterku grunnarnir, stóru fak- og pensjónsfeløgini eru ávirkaði av figgjarkreppuni. Tey aftra seg við at gera íløgur.

Onkur vil sostatt vera við, at tað er orsøkin til, at lestraríbúðir skulu á figgjarlógina, men tað letur seg ikki gera, tí samgongan raðfestir skúlan við Marknagili framum.

Ungdómurin

Lestraríbúðir skapa ikki av sær sjálvum eitt sprellandi lestrarumhvørvi. Tað mugu tey ungu sjálvi gera. Gamaní, nógvur dentur verður lagdur á, at meginparturin av ungdominum fer uttanlands at lesa, men tað finnst hóast alt ung, ið lesa á Setrinum. Tey hava ikki bestu útlitini, tí Fróðskaparsetrið er spjatt í millum fleiri bygningar, tað er torført at finna bíligar íbúðir, men tey fáa heldur ikki beinleiðis ágóðan av pengunum, sum verða játtadar til MFS á hvørjum ári. Endamálið við felagsskapinum er at røkja áhugamálini hjá teimum lesandi.

MFS

Meginfelag Føroyskra Studenta fær 181.000 kr. um árið frá landinum. Pengarnir skulu síðani býttast millum lestrarumhvørvini í Danmark og í Føroyum, og tað er ikki heilt lítið, sum tey fáa fyri pengarnar. Tey skipa fyri fyrilestrum, ráðstevnum, kjakkvøldum, eins og tey geva viðkomandi lestrarbløð út. Hetta er sjálvandi at fegnast um, men hvat verða pengarnir nýttir til?

Sambært roknskapinum fyri 2011 verða umleið 130.000 krónur nýttar uppá lønir, húsaleigu og skrivustovuhald í Keypmannhavn, meðan lestrarbløðini kosta 30.000 kr. Í prosentum fara 72% av játtanini til umsiting.

Sostatt er tað avmarkað, hvussu nógvir pengar fara

til tiltøk!

Hevði tað ikki verið skilabetri, um pengarnir vóru markaðir til lestrarumhvørvið í Føroyum? Her verður ikki tosað um, at MFS skal skipa fyri fleiri ráðstevnum ella kjakkvøldum, sum sjálvandi eru viðkomandi, alt til sína tíð, men pengarnir verða nýttir til at birta undir lestrarumhvørvið í Føroyum. Alt frá veitslum til ferðir uttanlands. Tiltøkini noyðast ikki at vera ókeypis, tí so nógvar pengar hava tey heldur ikki, men MFS hevur figgjarligu orkuna til at samansjóða ymisku deildirnar við gleði og gleimi.

Gongur rætta vegin

Havi undanfarnu greinunum víst á, at ongantið áður hava so nógvir næmingar verið á Setrinum. Ítøkiliga fóru 605 næmingar undir hægri lestur í 07/08, meðan 876 næmingar byrjaðu við skúlabyrjan í 10/11. Í prosentum er hetta ein øking uppá 46%.

Hetta er ein støðug framgongd, men um vit veruliga skulu steðga fráflytingini, er tað neyðugt, at lestrarumhvørvið mennist. Hetta er ikki bara uppgávan hjá almenna Føroyum, tí løgtingið skal taka sær av yvirskipaðu kørmunum, sum t.d. játtanir til almenna- og heilsumál, mentan og út- búgving v.m.

Tískil er tað neyðugt fyri víðari menningina av lestrarumstøðunum í Føroyum, at figgjarligu risarnir ikki bara sova á pengunum, men seta pengarnar í umferð!

Aksel V. Johannesen

Jørgen rennur undan veruleikanum

Herfyri setti eg Jørgeni Niclasen ein einfaldan spurning um, hvørja ávirkan flatskatturin hevur havt á landskassan. Nú sonevnda svarið er komið úr Fíggjarmálaráðnum, standa spurningarnir framvegis ósvaraðir. Hinvegin vísir landsstýrismaðurin til tvær talvur við tølum, sum ikki svara spurningunum.

Tað átti at verið so líkatil, ja, stuttligt, hjá Jørgin Niclasen at prógvað tað, sum hann upp í saman hevur ført fram alment: At flatskatturin hevur havt positiva ávirkan á landskassan. Men kanska er orsøkin, at veruleikin um flatskattin er ein heilt annar enn tann, sum landsstýrismaðurin hevur ført fram, bæði í løgtinginum og fyri almenninginum.

At landsstýrismaðurin ikki svarar spurningum, sum eg seti honum, er onki minni enn ein vanvirðing av løgtinginum, fólkaræðinum og Føroya fólki.

Tí seti eg fram júst somu spurningar enn einaferð, og vóni, at landsstýrismaðurin hesaferð tekur seg um reiggj og virðir tingskipanina við at svara teimum fyrispurningum, sum verða settir umvegis Føroya Løgting.

Upprunaligi fyrispurningurin og svar er her: <http://www.logting.fo/casewrittenquestion/listDoc.gebs?caseWrittenQuestion.id=291&menuChanged=55>

Endursettir fyrispurningurin er her: <http://www.logting.fo/casewrittenquestion/listDoc.gebs?caseWrittenQuestion.id=299&menuChanged=55>